

POŽEŠKA BISKUPIJA

OSNUTAK BISKUPIJE

Apostolskim pismom „*Praeclarum evangelizationis opus*” („Preslavno djelo evangelizacije”) papa Ivan Pavao II. osnovao je 5. srpnja 1997. Požešku biskupiju. Istoga dana apostolskim pismom „*Ad unum corpus*” („Da bude jedno Tijelo”) papa Ivan Pavao II. imenovao je i prvoga biskupa Požeške biskupije mons. dr. sc. Antuna Škvorčevića. Biskupija je uspostavljena 27. rujna 1997. svečanim bogoslužjem u Požegi, na kojem je svećenicima i Božjem narodu obznanjeno apostolsko pismo o njezinu osnutku i zaređen prvi biskup te je nova mjesna Crkva započela svoj povijesni hod pod geslom „Krist danas i uvijek” (usp. Heb 13,8). U spomenutom apostolskom pismu o osnutku biskupije Papa je uzdigao župnu crkvu sv. Terezije u Požegi na stupanj i dostojanstvo katedralne crkve. Osim toga, apostolskim breveom „*Christianae virtutis*” („Kršćanske kreposti”) od 1. travnja 1998. papa Ivan Pavao II. potvrdio je sv. Lovru, đakona i mučenika, za nebeskoga zaštitnika Požeške biskupije te je srednjovjekovna požeška crkva sv. Lovre uz Katedralu postala druga crkva po važnosti u novoj biskupiji. Sjedište pak Požeške biskupije smješteno je u zgradu nekadašnjega isusovačkog Kolegija pokraj crkve sv. Lovre u Požegi.

Crkva sv. Terezije u Požegi obnavljana je s posebnom pažnjom i opremljena za katedralna slavlja te je novi oltar posvećen o desetoj obljetnici uspostave biskupije 27. rujna 2007. U kripti Katedrale uređena je kapela sv. Ivana Pavla II., utemeljitelja Biskupije, i pohranjena relikvija njegove krvi. Crkva sv. Lovre u Požegi jedno je od najstarijih sakralnih zdanja u Požeškoj biskupiji. Nakon istraživanja i radova koji su u njoj trajali više od trideset godina, uređena je i posvećena za bogoslužje 15. studenog 1998. Zgrada Kolegija, u koju je smješteno sjedište Biskupije, zatečena je u stanju zapuštenosti te je njezina obnova trajala do 2001. godine uz potporu šest županija na kojima se prostire biskupija: Požeško-slavonske, Brodsko-posavske, Virovitičko-podravске, Osječko-baranjske, Sisačko-moslavačke i Bjelovarsko-bilogorske. Uz stambeni dio za biskupa i suradnike, u zgradi Kolegija uređeni su uredski i drugi prostori za djelovanje Biskupskoga ordinarijata, u kojem su uspostavljena osnovna upravna tijela u skladu s odredbama Zakonika kanonskoga prava.

POŽEŠKI STOLNI KAPTOL SV. PETRA

Neugasla memorija požeškoga srednjovjekovnog Zbornog kaptola u Starom gradu u mjestu Kaptol potaknula je biskupa Antuna da zamoli Kongregaciju za kler da osnuje Kaptol požeške Katedrale pod nazivom srednjovjekovnoga Zbornog kaptola „*Capitulum Poseganum Sancti Petri*” („Požeški kaptol svetoga Petra”), što je Kongregacija učinila dekretom od 1. prosinca 1999. Općina Kaptol darovala je Stolnom kaptolu Stari grad s crkvom sv. Jurja, sjedište srednjovjekovnoga požeškog Kaptola, koji se postupno istražuje, obnavlja i konzervira. Na taj način povijesni spomen oživio je u suvremenosti.

TERITORIJALNO UREĐENJE BISKUPIJE

U nastojanju oko bolje pastoralne povezanosti pojedinih dijelova Biskupije, proveden je njezin teritorijalni preustroj u skladu s novim okolnostima. Na području župa koje su bile brojčano velike osnovano je osam novih župa: u Požegi Župa sv. Ivana Krstitelja 1999. godine, u Našicama 2004. godine Župa sv. Marka Evanđelista sa sjedištem u Markovcu Našičkom te Župa Gospe Fatimske u Velimirovcu, zatim u Slatini Župa bl. Ivana Merza 2003. godi-

ne, u Virovitici 2003. godine Župa bl. Alojzija Stepinca sa sjedištem u Milanovcu i Župa sv. Leopolda Mandića u naselju Taborište, potom 2003. godine u Daruvaru Župa sv. Antuna Padovanskoga, a iste godine u Novskoj Župa bl. Alojzija Stepinca. U novoosnovanim župama izgrađene su i nove crkve, kao i župne kuće za smještaj svećenika te prostori za pastoralno i upravno djelovanje. Godine 2001. uređene su granice deset dekanata, koji su raspoređeni u četiri prirodne regije, povijesno zvane arhiđakonati. Katedralni arhiđakonat obuhvaća župe Požeškoga, Kaptolačkoga i Pleterničkoga dekanata; Posavski arhiđakonat tvore župe Novogradiškoga i Novokapelačkoga dekanata; Slavonsko-podravski arhiđakonat sastoji se od župa Našičkoga, Slatinskoga i Virovitičkoga dekanata, a u sastavu Zapadno-slavonskoga arhiđakonata nalaze se Novljanski i Pakrački dekanat.

OBNOVA RAZORENIH SAKRALNIH ZDANJA

Utemeljenje Biskupije zbilo se u vrijeme obnove nakon Domovinskoga rata te su ponovno izgrađene razorene crkve, a obnovljene one koje su bile oštećene, kao i kapele, župne kuće te drugi objekti. U svom povijesnom obliku ponovno je izgrađena potpuno razorena crkva i svetište Majke Božje u Voćinu, porušene crkve u Lipiku, Okučanima, Đulovcu, Rajiću, Gornjim Bogićevcima i Čagliću. U Staroj Gradiški podignuta je i posvećena nova župna crkva 2010. u spomen brojnim svećenicima koji su tamnovali u starogradiškom zatvoru u vrijeme komunističke vladavine, od kojih su neki po odredbi komunističkih vlasti bili prisiljeni rušiti staru župnu crkvu 1948. godine. Nakon oštećenja u ratnim zbivanjima obnovljene su župne crkve, kapele i župne kuće u Pakracu, Jasenovcu, Lonji, Mačkovcu, Slavanskom Kobašu, Dubočcu i nekim drugim župama.

NOVE GRADNJE ZA NOVE PASTORALNE PROJEKTE

Osim obnove spomenutih zgrada, među biskupijskim gradnjama treba spomenuti Dom pape Ivana Pavla II. u Požegi izgrađen 2007. sa Svećeničkim domom, gdje su smješteni umirovljeni svećenici i oni koji djeluju u središnjim ustanovama, Kolegij s aspirantima za svećeništvo, časne sestre koje služe u Domu i središnja kuhinja. Godine 2009. obnovljena je gimnazijska zgrada pokraj Katedrale, dograđena nova zgrada za potrebe Katoličke

osnovne škole, potom 2016. godine zgrada na katedralnom trgu u koju je smješten Dijecezanski muzej, godine 2015. uređena je dvorana sv. Terezije, a 2020. godine zgrada u kojoj je sjedište Caritasa Požeške biskupije. Osim toga, Požeška je biskupija 2019. uredila u središtu Virovitice postojeću školsku zgradu i dogradila novu sa sportskom dvoranom za potrebe svoje Katoličke klasične gimnazije i Katoličke osnovne škole u navedenom gradu. Gradski prostori u Novskoj opremljeni su pak za potrebe tamošnje Katoličke osnovne škole. U Đulovcu je 2022. uređen Pastoralni centar katoličkih škola Požeške biskupije, u Zagrebu Dom sv. Antuna za smještaj studenata, a u Velikoj Dom sv. Augustina za svećeničke, vjeroučiteljske, ministrantske i druge duhovne susrete. Navedena zdanja služe različitim skupinama vjernika u njihovoj duhovnoj izgradnji, a prate ih određeni projekti materijalne ili duhovne naravi. Mladima je namijenjena Zaklada Požeške biskupije za pomoć studentima i učenicima, a pojedincima i bračnim drugovima Centar „*Pro vita et familia*”. Obiteljima s brojnom djecom posvećena je posebna pažnja od osnutka Biskupije te im se pruža potpora u duhovnom i materijalnom pogledu, među ostalim i prigodom krštenja njihove djece koja predvodi dijecezanski biskup. Spomenutom mozaiku biskupijskih pastoralnih ustanova i projekata treba pribrojiti i one koje vode pojedini redovnici, među kojima su Milosrdna braća s Bolnicom „Sv. Rafael” na Strmcu i Klanjateljice Krvi Kristove s domom za starije osobe „Moj dragi bližnji” u Okučanima.

Požeška je biskupija tijekom svojega postojanja učinila određene iskorake na nekoliko važnih pastoralnih područja koja tvore njezin prepoznatljiv identitet: na karitativnom, povijesno-komemorativnom, ekumenskom, hodočasničkom, kulturnom, odgojno-obrazovnom, tiskovnom, misijskom, humanitarnom.

BISKUPIJSKI CARITAS

Ubrzo nakon uspostave Požeške biskupije ujesen 1997. godine osnovan je njezin Caritas, a Caritasova kuhinja počela je djelovati 1999. godine i neprekidno svakoga dana osigurava topli objed onima koji si ga nisu u stanju sami prirediti. Uz Caritas su vezani različiti projekti, među kojima su, uz kuhinju, najznačajniji Centar „*Pro vita et familia*” (2003.), Zaklada za pomoć učenicima i studentima (2005.) te Riznica dobrote (2020.). Caritas pritiječe u pomoć ljudima u nevolji svojim svakodnevnim programima te izvanrednim

akcijama u slučajevima prirodnih ili drugih nesreća i stradanja. Kad se ona dogode u inozemstvu, Požeška biskupija na poziv dijecezanskoga biskupa organizira posebne akcije prikupljanja pomoći u svim svojim župama, kada vjernici očituju svoju velikodušnost i solidarnost sa stradalnicima.

LIJEČENJE DUHOVNIH RANA NAKON RATA – HODOČASNIČKI PASTORAL

Osim liječenja mnogih rana Domovinskoga rata, vidljivih na razorenim ili oštećenim sakralnim zdanjima, napose u zapadnoj Slavoniji, mlada je biskupija od svojih početaka nastojala liječiti i duhovne rane na brojnim ljudima koji su pretrpjeli progon iz vlastitih domova i ubojstva te onih koji su se stavili u obranu hrvatske slobode i dostojanstva, napose hodočasničkim pastoralom. U tomu je od osobita značenja svetište Gospe Voćinske, kamo je vraćena Gospina slika pohranjena u Dijecezanski muzej u Zagrebu u vrijeme II. svjetskoga rata, koja je u središtu pobožnosti Isusovoj Majci. Po svom značenju i broju hodočasnika Voćin je postao biskupijskim svetištem, gdje se uz postupnu izgradnju nove crkve, do temelja razorene 1991. kada je okrutno ubijeno i 47 voćinskih Hrvata, duhovno izgrađuje zajedništvo mlade biskupije, koje je dobilo posebnu snagu posvetom crkve 2011. godine i njezinim uzdignućem na čast manje bazilike 2022. godine. Osim hodočašća osnovnoškolske djece, mladih, starijih osoba, brojčano najvećega iz zapadnoga i južnoga dijela Biskupije 21. kolovoza te slavonsko-podravskoga dijela za Malu Gospu, osobito značenje u liječenju duhovnih rana ima hodočašće hrvatskih branitelja, vojske i policije Voćinskoj Gospi 13. prosinca, na obljetnicu razaranja voćinske crkve i ubojstva voćinskih žrtava, na što podsjeća i spomenik podignut s desne strane ulaza u crkvu.

Uz voćinsko svetište, biskupijskim je proglašeno i svetište Gospe od Suza u Pleternici, gdje krajem kolovoza svake godine brojni vjernici sudjeluju na osmodnevnoj duhovnoj obnovi, a 31. kolovoza, na blagdan Gospe od Suza, mnoštvo joj iskazuje svoju odanost i vjernost. Spomenuti valja i neka druga svetišta u Požeškoj biskupiji koja svjedoče o marijanskoj duhovnosti vjernika ove mjesne Crkve. Među njima je jedno od najstarijih Gospinih svetišta u Kloštru, u župi Slavonski Kobaš, zatim u Kutjevu Gospe Kutjevačke, potom svetište na Gospinu polju iznad Nove Kapele i u Jasenovcu. Za vjerničku duhovnost nisu manje važna ni marijanska proštenišna mjesta poput Veli-

ke, Suhopolja i Pakraca. Od posebnoga značenja za povezivanje vjernika iz različitih dijelova mlade biskupije imala su hodočašća u inozemstvo, među kojima nekoliko puta u Rim i Svetu Zemlju, Lurd i Fatimu, Čenstohovu i Si-rakuzu.

ČIŠĆENJE POVIJESNOGA PAMĆENJA I SPOMEN MUČENIKA

Na području Požeške biskupije nalaze se mjesta teških stradanja ljudi u vrijeme II. svjetskog rata i Domovinskoga rata te je jedna od pastoralnih zadaća mlade mjesne Crkve evangelizirati još žive povijesne traume te iskazivati poštovanje svim žrtvama bez razlike na vjeru ili naciju. Slijedeći poticaje utemeljitelja Požeške biskupije pape Ivana Pavla II., Biskupija njeguje kulturu spomena na žrtve II. svjetskog rata po modelu čišćenja povijesnoga pamćenja i spomena mučenika s programom u Jasenovcu i Staroj Gradiški te u Slatinskom Drenovcu, a za žrtve Domovinskoga rata u Voćinu, Okučanima, Kusunjama, Četekovcu, Čojlugu i Balincima, Gornjoj Obriježi te drugim mjestima stradanja.

EKUMENSKA NASTOJANJA

Zbog tragova teške prošlosti i stradanja nedužnih ljudi u vrijeme II. svjetskog rata na području Požeške biskupije, promicanje praštanja i pomirenja sastavni je dio biskupijskih ekumenskih nastojanja najuže povezanih sa spomenutim programom čišćenja povijesnoga pamćenja i spomena mučenika. Njegovanje ekumenske kulture susreta između episkopa SPC-a i svećenika tijekom cijele godine ima svoje središnje očitovanje u siječnju prigodom Svjetske molitvene osmine za jedinstvo kršćana, koja se naizmjenice organizira u gradovima gdje postoji određeni broj pravoslavne braće i sestara: u Požegi, Slatini, Daruvaru, Pakracu i Novoj Gradiški.

DJELATNOST NA PODRUČJU KULTURE

Svjesna značenja svoje povijesno-kulturne baštine i njezina uništavanja za vrijeme osmanlijske vladavine, a posebno u vrijeme II. svjetskog rata i Domovinskoga rata, Požeška je biskupija, osim izgradnje voćinske crkve u njezinu povijesnom obliku, nastojala obnavljati i druge sakralne objek-

te, napose one koji su zaštićeno kulturno dobro, kao i pokretnu sakralnu baštinu. Ponajprije je sve zatečene predmete u požeškoj crkvi sv. Terezije, kao i nabavljene nove predmete za katedralne potrebe, stručno obradila i pohranila u Riznicu Katedrale u oratoriju iznad desne sakristije, osnovane 2004. godine. Potom je prikupila pokretnu sakralnu baštinu izvan liturgijske uporabe iz svojih župa i drugih ustanova, koja je obnovljena ili konzervirana i smještena u Dijecezanski muzej, otvoren 2016. godine na katedralnom trgu u Požegi, koji uz zbirku sakralne umjetnosti ima i zbirku moderne i suvremene umjetnosti, zbirku medalja i plaketa, etnografsku zbirku i zbirku crteža i grafika. Arhivska i knjiška građa povezana s djelovanjem isusovaca i pavlina u Požegi te Orfanotrofijem, kao i stara građa iz župa Požeške biskupije, prikupljena je i smještena u njezin Povijesni arhiv i Povijesnu knjižnicu. Pored toga, svake godine krajem rujna i početkom listopada od Dana uspostave Požeške biskupije do svetkovine sv. Terezije, zaštitnice Katedrale, održavaju se u stolnoj crkvi međunarodne orguljaške večeri, za koje se redovito tiska stručni vodič.

IZDAVAČKA DJELATNOST

Biskupijska djelatnost na kulturnom polju našla je odjeka i u tiskanim djelima te je objelodanjeno 19 njezinih izdanja različitih sadržaja u nizu *Ars Sacra Dioecesis Posaeganae*. Povremene izložbe umjetničkih djela iz njezina Dijecezanskoga muzeja i drugih ustanova prate tiskani katalozi s tekstovima stručne obrade izloženih predmeta. Osim toga, Biskupija je tiskala i nekoliko zbornika radova sa znanstvenih simpozija, među ostalim i o umjetniku Ivi Dulčiću te drugih sadržaja. Tomu valja dodati i Službeni vjesnik Požeške biskupije te njezino glasilo pod nazivom Zajedništvo, koje služi povezivanju vjernika ove mjesne Crkve rasprostranjenih na relativno široku geografskom području.

ODGOJNO-OBRAZOVNI PROJEKTI

Posebno značenje za identitet Požeške biskupije ima njezina zauzetost na odgojno-obrazovnom području, koja je započela s odobravanjem stipendija učenicima i studentima 2005. godine te utemeljenjem požeškoga Kolegija za smještaj srednjoškolaca 2006. godine, a o desetoj obljetnici Požeš-

ke biskupije godine 2007. bila je osnovana Katolička klasična gimnazija u Požegi i Katolička klasična gimnazija u Virovitici, zatim Katolička osnovna škola u Požegi 2009., potom Katolička osnovna škola u Virovitici 2015. te konačno Katolička osnovna škola u Novskoj 2017. godine. Pastoralni centar katoličkih škola Požeške biskupije u Đulovcu ustanova je koja služi učenicima i djelatnicima katoličkih škola u njihovoj vjerničkoj formaciji. Dom sv. Antuna u Zagrebu uređen je za smještaj studenata. Biskupija je od sestara milosrdnica preuzela samostansku zgradu u Požegi, nekadašnju isusovačku gimnaziju, za smještaj katoličkoga dječjeg vrtića. O svima njima vodi brigu i koordinira djelovanje Odgojno-obrazovni centar Požeške biskupije ustanovljen 2009. godine, odnosno Ured za katoličke škole osnovan 2014. godine.

ZAJEDNIŠTVO S OPĆOM CRKVOM – MISIJE

Svijest zajedništva s općom Crkvom Požeška biskupija izgrađuje po povezanosti i potpori koju pruža svojem svećeniku Karlu Prpiću koji više od tri deset godina djeluje kao misionar u afričkoj državi Kamerunu u biskupiji Ngaoundéré. Ondje je Požeška biskupija poduprla izgradnju pastoralnoga centra i nekoliko važnih drugih objekata i crkava, stipendirala bogoslove, a osobito snažno materijalno podupire svećenike navedene biskupije da mogu imati dostatna sredstva za redovite potrebe, dostavljajući im misne nakane, zahvaljujući razumijevanju i velikodušnosti svećenika i vjernika Požeške biskupije.